

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

21. Eadem Augustini loca exponuntur aliter iuxta genuinam eius
sententiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

ita intelligat reuera, quemadmodum diximus, huiusmodi loca sua, quibus dicit peccatum ita esse voluntarium, ut a nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Item b nusquam nisi in voluntate esse peccatum. Nam in huiusmodi verbis voluntas opponitur necessitati, sicut patet iisdem locis citatis, quando adjicitur: Quod autem b. mimi a perverso Angelo persuasum dicitur, etiam ad hoc utique voluntate consensit. Nam si necessitate id fecisset, nullo peccati crimine teneretur. Ut proinde voluntas non sit aliud quam libertas, ipsomet Augustino dicente: Quanquam si liberum non sit abjicere, (scilicet a

peccato) non est voluntas. Ratio dubitandi est, quod Augustinus expressis verbis saepius doceat, nunc non esse liberum abstinere a peccato, imo peccata nunc non committi voluntate, sed necessitate: Iam poenalis virtuositas subsecuta ex libertate fecit necessitatem, quae tamen peccata si primus homo, ut audivimus, necessitate fecisset, nullo, inquit, peccati crimine teneretur. Nam quare magis primus homo per illam necessitatem fuisset excusatus, quam posteri ejus, si talis peccandi necessitas indifferentiam exercitij non excludit.

CAPVT XXI.

Eadem Augustini loca exponuntur aliter juxta genuinam ejus sententiam.

QVAMOBREM quia nonnullis gratum futurum arbitror, verum Augustini sensum intelligere, eumque non modo non repugnare Scholasticorum principiis, sed neque suis, operae pretium erit istorum locorum satis difficilem intelligentiam & a recentiorum sensibus paulo remotiorem partem, Deo juvante, patefacere. Sciendum est igitur, voluntatem atque necessitatem in istis Augustini & alijs plerisque locis longè aliter quam a Scholasticis usurpari. Hi enim non aliam intelligunt voluntatem (loquendo non de potentia, sed de motu ejus) & voluntarium, quam vel motum generaliter qui a potentia voluntatis proficiscitur, qualis est & amor beatificus; vel certè motum quem perfectè voluntarium vocant, hoc est, phrasi in scholis usitatà; liberum seu indifferentem ut fiat vel non fiat positus omnibus ad agendum necessarijs: tui oppositum intelligunt necessarium, seu id quod ad unum tantum determinatum est. Neutrum istorum ab Augustino in istis vocabulis intelligi solet. Voluntas enim ab eo peculiari phrasi usurpatur pro motu voluntatis illo, qui nullà coactione non solum physica quae respectu voluntatis impossibilis est, sed neque morali a potentia voluntatis proficiscitur, sive motus ille positus omnibus indifferenter ab ea, sive ad unam partem determinatè fluat. Motus verò qui sic coactè a voluntate nascitur, sive terrente metu mali, sive concupiscentià stimulante, vocatur ab Augustino necessarius, & necessitas ipse metus aut cupiditas quae exprimitur; sive interim motus ille singularis ita fiat a voluntate, ut alio metu aut cupiditate vitari possit, sive non possit. Haec acceptio respondet vocibus illis a voluntate deductis, quibus dicitur aliquis volens aut nolens aliquid facere. Nolens aliquid facit, qui invitatus, aut coactus, aut necessitate id facit: volens è contrario, qui sponte nullo intrinsecus contra voluntatis inclinationem impellente. Hinc enim iste motus, voluntas, illa necessitas seu necessarius, id est, coactus dicitur. Hoc

enim Augustino est necessarium, ut latè infra declarabimus, quod sit nolentibus nobis, sive absolute, sive secundum quid; ut respectu voluntatis non aliud Augustino sit necessitas, quam coactio. Sed ipsum Augustinum se explicantem audiamus, quod nisi fecisset, haud scio an quisquam nunc sensum ejus de voluntate & libertate, quae solum primum Adami peccatum perpetratum esse tradidit, assequeretur. Sic ergo loquitur in eodem loco, ubi non nisi voluntate peccari dixerat: desinitur itaque voluntas isto modo: Voluntas est animi motus cogente nullo ad aliquid vel non amittendum vel adipsiendum. Hac definitione certissimum est, non non omnem omnino voluntatis motum esse comprehensum. Quisquis enim timore compellitur aliquid facit, non facit hoc nullo cogente; & consequenter non voluntate seu volens phrasi Augustini, seu necessitate, hoc est nolens, invitatus, & coactus facit. Sic enim ipse lubet exiit: Cur ergo ita tunc (cum essem Manichaeus) desinere non possem? An erat difficile videre invitum volenti esse contrarium, ita, ut contrarium sinistrum dextero esse dicimus, non ut nigrum albo? Nam eadem res simul & nigra & alba esse non potest: Duorum autem in medio quisque positus ad alterum sinister est, ad alterum dexter: simul quidem utrumque unus homo potest, sed simul utrumque ad unum hominem nullo modo potest: ita invitum & volens simul esse videm unus animus potest, sed unum atque idem nolle simul & velle non potest. Quibus in verbis invitatus seu coactus dicitur, non qui nullo modo vult aliquid, ut cum invitatus occiditur, aut deicitur, aut propellitur; sed is qui vult aliquo modo & facit, etsi invitatus velit & faciat. Declarat hoc ipsum luculentissime subnectendo: Cum enim quisque invitatus aliquid facit, si eum roges, utrum id facere velit, nolle se dicit. Item, si roges, utrum id velit non facere, velle respondet. Ita invitum ad faciendum, ad non faciendum autem volentem reperies: id est enim unum animum uno tempore habere utrumque sed aliud atque aliud ad singula referentem. Etiam ostendens quo pacto ista ad illustrandam propositam definitionem voluntatis, a qua quis volens, seu

Ibidem. voluntarius, seu non invitus dicitur, faciente Cur, inquit, hoc dico? Quia si rursus quæramus, quomodo ab causam id invitus faciat, cogit se dicit. Nam & omnis invitus faciens cogitur, & omni qui cogitur, si facit, non nisi invitus facit. Resat igitur ut voluntas cogente sit liber, etiamsi se quisquam cogitaret. Ex hoc enim modo, omnis qui volens facit non cogitur, & omnis qui non cogitur aut volens facit, non facit. Ex quibus mox tanquam rem sua luce clarissimam conficit, rectissime à se definitam esse voluntatem, quod sit motus animi cogente nullo ad aliquid vel non amittendum vel adipiscendum. Ex quo manifestum est, ab illo motu voluntatis, quam Augustinus voluntatem vocat, & unde dicitur ab ipso voluntarium, omnem omnino coactionem, sive metum, sive cupiditatis abesse, quia non minus aliquis efficitur invitus cupiditate, quam metu. Hinc est enim quod Augustinus nonnunquam dicit, quosdam odisse quia consentiunt concupiscentiæ, sibiq; displicere, quod decernunt & faciunt malum: à quibusdam generantibus atq; sentiunt concupiscentiæ consentiri. Et de seipso cupiditati concubitus fervente: Ex magna parte impatiebatur invitus, quod faciebam volens. Voluntas igitur apud Augustinum nemini competit, qui aliquid concupiscentiæ vel metu premente invitus facit; sed est motus animi cogente nullo. Quod ipse declarat in Retractionibus, id exponens, quod illa definitione cogitaverat. Quod propterea dictum est, inquit, ut hanc definitione volens à nolente discerneret.

Lib. 7. de nupt. c. 28. Sermon. 45. de temp. c. 1. Lib. 8. Confess. cap. 5.

Lib. 7. Retract. c. 15.

Hinc est quod talis voluntas in Augustini doctrina profertur eadem sit, quæ libertas seu voluntas libera: usque adeo ut voluntas tali sensu, & libertas seu libera voluntas Augustino sint Synonima. Patet hoc perspicue ex eo, quod cum Aug. in peccati definitione posuisset voluntatem seu volitionem ut genus definiti, & postea subiecisset, unde liberum est abstinere, hoc est, quod non cogimur inviti facere, statim corrigi se, & postremam istam partem superfluum esse testatur: Quamquam si liberum non sit, non est voluntas; sed malum crassius quam scrupulosius definire? Nimirum quia si non est nobis liberum abstinere, hoc est, si cogimur facere, jam non est motus animi cogente nullo, & proinde non est voluntas. Et in Retractionibus voluntatem explicans: Qui primi in paradiso fuerunt humano generi origo mali, nullo cogente peccando, hoc est, libera voluntate peccando: quia & scientes contra præceptum fecerunt, & ille tentator suavit ut hoc fieret, non coegit. Quibus verbis ostendit, primos parentes voluntate, id est, non invitos, sed sponte, & libera voluntate, quia videlicet nullo cogente, peccavisse. Ex quo fit ut huiusmodi voluntatem in libro de Spiritu & Littera plenam & liberam voluntatem: alteram verò, qua quis invitus aliquid facit, extortam vocet.

Lib. de Spiritu & Littera, c. 31.

Hinc fit consequenter, ut nisi voluntas non tantum à metu, sed etiam in primis à concupiscentiæ servitute liberata sit, motum voluntatis, quo servitur concupiscentiæ, nec liberam voluntatem, imò nec voluntatem Augustinus appellandum esse velit: Nam quando tale est peccatum, ut idem sit & poena peccati, quantum est quod vult voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte, si sola est, ut orer auxilium? In tantum enim libera est, scilicet à dominatu cupiditatis, quia in tantum liberata est, & in tantum appellatur voluntas, atque in tantum cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Nimirum cupiditas Augustino est omnis voluntatis motus, qui ex concupiscentiæ boni cuiuscunque temporalis adipiscendi vel retinendi à potentia voluntatis proficitur; voluntas verò solus ille motus, qui à cogente cupiditate vel metu inde pullulante sit liber; qui hac de causa libera voluntas dicitur.

Ex quo primitiva quoque causa intelligitur, cur charitas ab Augustino libertas dicatur, quia scilicet illa sola liberat voluntatem à concupiscentia dominante: itemque cur libertas Augustino respiciat ut terminum à quo concupiscentiam, sicut infra late deducetur, quia ab illius servitute voluntas liberatur, ut habeat actum servituti Deo in sua potestate. Hæc est enim essentia libertatis, habere actum in sua potestate. Hæc aliæque plura ab illo principio pendent, quod juxta Augustinum, nisi sit motus animi cogente nullo, & consequenter à concupiscentiæ ad peccandum cogente liber, nec voluntas, nec libera voluntas dici possit. Necesse est enim ut volens, inquit ipse, hoc est, voluntarius, à cogente sit liber.

Ex his jam intelligitur sensus illius definitionis, qua peccatum ab Augustino definitur esse, voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere. Cum enim voluntas in illo loco non significet aliud nisi motum animi cogente nullo, id est, motum à metu & omni cupiditate stimulante ac dominante liberum, sicut jam exponentem audivimus, apertissimum est, non omne peccatum hanc definitionem comprehendit. Omnia quippe peccata; quæ vel ex ignorantia vel ex concupiscentia committuntur, exclusa sunt. Voluntas enim ab illis poenis non est libera, nec est liberum ab illis peccatis abstinere ante gratiam; quia non sunt per motum animi cogente nullo prodeuntem. Neque nos incertis ratiocinationibus hoc colligimus, sed ipse Augustinus hoc expressè docet. Nam hoc sibi vult illa quam protulimus, expositio definitionis voluntatis: Quod propterea dictum est, ut hanc definitione volens à nolente discerneret, & sic ad illos referretur intentio, qui primi in paradiso fuerunt humano generi origo mali, nullo cogente, peccando, hoc est, libera voluntate peccando, quia & scientes contra præceptum fecerunt, & ille tentator suavit ut hoc fieret, non coegit, hoc est, ideo libera voluntate peccarunt, quia & ignorantia & concupiscentiæ cogente caruerunt, per quarum utramque mox dicit nolendo peccari, quia qui sic peccat non sua sponte, aut propria libera que incitatus voluntate delinquit. Et apertissime paulò post de peccati definitione, quæ requirit ut sit liberum abstinere, sic subiungit: Propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est.

Hinc fit consequenter, ut nisi voluntas non tantum à metu, sed etiam in primis à concupiscentiæ servitute liberata sit, motum voluntatis, quo servitur concupiscentiæ, nec liberam voluntatem, imò nec voluntatem Augustinus appellandum esse velit: Nam quando tale est peccatum, ut idem sit & poena peccati, quantum est quod vult voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte, si sola est, ut orer auxilium? In tantum enim libera est, scilicet à dominatu cupiditatis, quia in tantum liberata est, & in tantum appellatur voluntas, atque in tantum cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Nimirum cupiditas Augustino est omnis voluntatis motus, qui ex concupiscentiæ boni cuiuscunque temporalis adipiscendi vel retinendi à potentia voluntatis proficitur; voluntas verò solus ille motus, qui à cogente cupiditate vel metu inde pullulante sit liber; qui hac de causa libera voluntas dicitur.

Ex quo primitiva quoque causa intelligitur, cur charitas ab Augustino libertas dicatur, quia scilicet illa sola liberat voluntatem à concupiscentia dominante: itemque cur libertas Augustino respiciat ut terminum à quo concupiscentiam, sicut infra late deducetur, quia ab illius servitute voluntas liberatur, ut habeat actum servituti Deo in sua potestate. Hæc est enim essentia libertatis, habere actum in sua potestate. Hæc aliæque plura ab illo principio pendent, quod juxta Augustinum, nisi sit motus animi cogente nullo, & consequenter à concupiscentiæ ad peccandum cogente liber, nec voluntas, nec libera voluntas dici possit. Necesse est enim ut volens, inquit ipse, hoc est, voluntarius, à cogente sit liber.

Ex his jam intelligitur sensus illius definitionis, qua peccatum ab Augustino definitur esse, voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere. Cum enim voluntas in illo loco non significet aliud nisi motum animi cogente nullo, id est, motum à metu & omni cupiditate stimulante ac dominante liberum, sicut jam exponentem audivimus, apertissimum est, non omne peccatum hanc definitionem comprehendit. Omnia quippe peccata; quæ vel ex ignorantia vel ex concupiscentia committuntur, exclusa sunt. Voluntas enim ab illis poenis non est libera, nec est liberum ab illis peccatis abstinere ante gratiam; quia non sunt per motum animi cogente nullo prodeuntem. Neque nos incertis ratiocinationibus hoc colligimus, sed ipse Augustinus hoc expressè docet. Nam hoc sibi vult illa quam protulimus, expositio definitionis voluntatis: Quod propterea dictum est, ut hanc definitione volens à nolente discerneret, & sic ad illos referretur intentio, qui primi in paradiso fuerunt humano generi origo mali, nullo cogente, peccando, hoc est, libera voluntate peccando, quia & scientes contra præceptum fecerunt, & ille tentator suavit ut hoc fieret, non coegit, hoc est, ideo libera voluntate peccarunt, quia & ignorantia & concupiscentiæ cogente caruerunt, per quarum utramque mox dicit nolendo peccari, quia qui sic peccat non sua sponte, aut propria libera que incitatus voluntate delinquit. Et apertissime paulò post de peccati definitione, quæ requirit ut sit liberum abstinere, sic subiungit: Propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est.

Handwritten note: Lib. 7. de nupt. c. 28.

Lib. 7. de nupt. c. 28.

Lib. 7. de nupt. c. 28.

Lib. 7. de nupt. c. 28.

Lib. 7. de nupt. c. 28.

Lib. 7. de nupt. c. 28.

est, non quod est etiam pena peccati, scilicet ratione ignorantiae vel concupiscentiae, ex quibus juxta superius disputata omnia peccata lapsorum hominum perpetrantur. Et rationem dans, cur illa peccata non libera voluntate, sed potius concupiscentiae serviente perpetrarentur: Nam, inquit, quando tale est ut idem sit & pena peccati, quantum est quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte, si pia est, ut oret auxilium? In tantum enim libera est, quia in tantum libera est &c. Et evidentissime in libris contra Iulianum, qui illa sancti Doctoris definitione abutebatur, ut conficeret, omne peccatum ejusmodi esse debere, ut inde sit liberum abstinere, & ita nullum peccatum ignorantiae vel concupiscentiae necessitate committi: Ipse est Adam, peccavit nihil in se habebat quod tibi placuit inuenerat, cum dicerem: Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat. & unde liberum est abstinere. Adan quippe omnino quando peccavit nihil in se habebat mali, quod nolens, id est, invitus urgeretur ad operandum malum, & propter quod dicitur: Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago. Ac per hoc id erit, quod iustitia vetat, & unde illi liberum fuerat abstinere. An igitur illa definitio peccatis post lapsum perpetratis convenire non potest? Audi ipsum: Nunc ei quis dicit: quod nolo malum, hoc ago, id est, ei qui concupiscentiae subjugatus est, abstinere inde liberum non est. Ac per hoc tria ista discernas & scias, aliud esse peccatum, aliud penam peccati, aliud utrumque. Quae clarissime docent id quod in Retractationibus dixit, solum id quod peccatum est, non pena peccati, hoc est, quod pura liberaque neque concupiscentiae, neque ignorantiae subjugata voluntate committitur, hanc definitionem descriptum. Quam doctrinam sexies aut septies in istis illis libris contra illum Iuliani conatum repetit. Loca superius allegata sunt, neque hic cum fastidio repeti debent.

Juxta hanc igitur doctrinam, qua solum primum hominis peccatum voluntate, id est, libera voluntate, seu nullo cogente perpetratum esse docet, ita ut ei omnino liberum esset abstinere, etiam alia similia loca intelligi debent, & in primis ille celeberrimus, quem objecimus ex libris de vera religione: Usque adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Accipit enim voluntarium prout a voluntate, hoc est, ab illo animi motu, qui nullo cogente profluit, seu a libera voluntate, juxta phrasim Augustini, nominatur: ut proinde non nisi primi hominis peccato, quod simpliciter peccatum & non pena peccati fuit, tale voluntarium competat. Fuit enim uti peccatum proprie dictum, ita etiam strictissime dicta voluntate, hoc est, ab ignorantiae & cupiditatis cogentis visio liberissima voluntarium. Cujusmodi voluntate nisi consensus Adami esset voluntarium, sed id necessitate fecisset, ut ait Augustinus, nullo peccati crimine teneretur; nempe peccati proprie dicti, quod non esset pena peccati. Quanquam etiam intelligi posset, nullo om-

nino peccati crimine, etiam illius quod peccati pena esset, futurum fuisse reum. Quod quomodo verum sit, quando de pura natura disputabimus, dicturi sumus.

Sed mira sine dubio fallaque videretur hae recentioribus interpretatio de peccato proprie dicto & libera voluntate, nisi ipse Augustinus eam praeformasset. Nam illa ipsa sua verba explicans in libris Retractationum: Potest, inquit, videri falsa hac definitio peccati tam voluntarij, sed si diligenter discutiatur, invenitur esse verissima. Peccatum quippe illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pena peccati, sicut superius ostendi, cum quadam commemorarem ex libro tertio de libero arbitrio. Verba vero ad quae commemorata respicit, postquam multa peccata profulisset, quae supplicia peccatorum sunt, nec libera voluntate, sed ignorantiae concupiscentiaeque necessitate committuntur, ista sunt: Non posse a libaliois operibus temperare, non natura instituit hominis, sed pena peccati est. Cum autem de libera voluntate recte facienda loquimur, de illa scilicet in qua homo factus est, loquimur.

Eodem prorsus modo & alia eius verba, & quotquot similia contra Manichaeos protulit, exponi debent; ut illa, quibus in libro de duabus animabus dixit: Nusquam scilicet nisi in voluntate esse peccatum. Nam & istic voluntas stricte sumitur pro motu libero a cogente, sicut contra Manichaeos de origine peccati, id est, primo peccato disputantibus sumi debuit. Ut proinde nulli, nisi primo peccato & illud competat, quod liberissima voluntate commissum est. Audi & hic Augustinum, qui illud ipsum de istis verbis tradit: Peccatum, inquit, quod nusquam est nisi in voluntate, illud praecipue intelligendum est; quod iusta damnatio consecuta est, id est, Adami. Cur autem praecipue dicat, ipsemet rationem reddit, quia & illud peccatum quo consentitur peccati concupiscentiae non nisi voluntate committitur. Ita quidem; sed hoc duabus ex causis sine praesudicio praedictorum verum esse intelligi debet; primo, quia talis voluntas ex origine illius liberissimae proprieque dictae voluntatis nata est, juxta id quod subiicit: Quod si quisquam dicit, etiam ipsam cupiditatem non aliud esse quam voluntatem, sed vitiosam, peccatorum, id est, concupiscentiae servientem; non resistendum est, nec de verbis, cum res constat, controversia facienda est. Sic enim ostenditur, sine voluntate nullum esse peccatum, sive in opere, sive in origine. Illa igitur cupiditas etiam voluntas dicitur, quia ex origine liberae voluntatis profecta est. Vnde & parvulorum peccatum ibidem dicit nusquam esse potuisse nisi in voluntate, quae voluntate commissum est, quando divini precepti est facta transgressio. Et alibi dicit, illorum peccatum esse voluntarium, quia ex prima hominis mala voluntate contrarium. Secundo, quia voluntas saepe ab ipso quoque Augustino latius usurpatur, hoc est, non solum pro illo liberissimo voluntatis motu, qui nullo cogente a potentia fluit; sed pro quolibet, etiam illo, quo sive timori cogenti, sive dominantis concupiscentiae servimus, quae usur-

Lib. 1. Retract. c. 13.

Lib. 1. Retract. c. 13.

Ex lib. 3. de lib. arb. c. 12

Lib. de duabus animab. cap. 10.

Lib. 1. Retract. c. 15.

Ibidem.

Cap. 13.

Supra c. 10. hinc ibi.

Cap. 14.

Lib. 1. de lib. arb. c. 13.

pa io nunc recentioribus usitata est. Hinc in
sodem illo Retractionum loco, quo solum
primum peccatum se voluntarium appellasse
declaraverat, statim addit: *Quamvis & illa
quæ non immerito, non voluntaria peccata dicuntur,
quia vel à nescientibus, vel à coactis perpetrantur,
non omnino possunt sine voluntate committi. Vbi (non
omnino) significat aliquod adesse genus vo-
luntatis, etsi non illud quo proprie primum
peccatum vocaverat voluntarium. In igno-
rantibus enim adest voluntas facti non peccati:*

Ibid. c. 15.

Cap. 13.

Cap. 15.

Cap. 13.

*in servientibus concupiscentia, adest volun-
tas per impetum dominantis cupiditatis ex-
torta. Quamvis & ille qui peccat ignorans, vo-
luntate utique facit, quod cum sciendum non sit,
putat esse sciendum. Quia voluit enim fecit,
et, an si non quia voluit peccavit. Et ille, qui concu-
piscens adversus spiritum carne, non ea qua vult
facit, si vincitur, concupiscentia consentit v. leus; &
in eo non facit nisi quod vult, liber scilicet iustitia,
servi, q. peccati. Hinc utrumque genus vo-
luntatis & illius quæ proprie voluntas dicitur,
quæque caret quibusque in virtus seu nolens
aliquid facit, & illius quæ proprie cupiditas
nuncupatur, simul jungit in libro de Spiritu
& littera: Neque enim dici solet quisquam vo-
luntate fecisse, siquid fecit in virtus: ecce primum
genus voluntatis propriæ dictæ, qua primi
hominis peccatum voluntarium fuit ita ut ei
liberum esset abstinere. Quamquam si subtilius
advertamus, etiam quod quisque in virtus facere cogi-
tur, si facit, voluntate facit. Sed quia malit aliud,
ideo in virtus, hoc est, nolens facere dicitur. Malo
quippe aliquo (sive metûs, sive cupiditatis, quæ
non exiguum est creature rationalis malum)
facere compellitur, quod volens à se evitare, vel à se
removere, facit quod cogitur: ecce secundum ge-
nus voluntatis, quæ quis timori aut cupidita-
ti compellenti cedit & servit. Et utramque
copulans: Ac per hoc si facit (is qui cogitur) non
quidem plena & libera voluntate, sed tamen non sa-
tis nisi voluntate.*

*Lib. de Spir
& lit. c. 31.*

Quod si quis fortè miretur, cur Augusti-
nus ita locutus fuerit, ut omne peccatum
voluntate committi, & usque adeo volunta-
rium esse dixerit, ut si non sit voluntarium
nullo modo peccatum sit: & tamen mox
hanc generalem regulam de solo peccato,
quod non est pœna peccati, hoc est, de so-
lo primo peccato, intelligendam velit; scire
debet in illis locis eum cum Manichæis de
mali origine, hoc est, de primo malo dis-
putasse, quod omnium malorum causa est,
quibus atteritur genus humanum. Hoc Ma-
nichæi dicebant esse substantiam ab æterno
malam; Augustinus liberam hominis volun-
tatem. Itaque cogebatur altius assurgere,
quàm ad causam illam, ex qua nota nobis
peccata perpetrantur. Nam & Augustinus
& Manichæi satis advertabant, ea ex lege
peccati, hoc est, ex pruriente molestissimâ;
rerum temporalium concupiscentia, seu li-
bidine, seu cupiditate proficisci; quam esse
peccati antecedentis pœnam, hoc ipso satis
liquebat, quod eam in viti nolentesque pate-

remur. Talis enim animi dissipatio & mo-
lestia ostendebat non naturam mentis alienam, inquit
Augustinus de se, sed pœnam meam. Et ideo non
iam ego operabar illam, sed quod habitabat in me
peccatum, de supplicio liberioris peccati, quia etiam
filius Adam. Ne igitur frustra de illis pœna-
libus peccatis tempus tereretur, quæ Mani-
chæi ex lege quidem peccati, sed tanquam ex
natura mala nobis cõgenita pullulare fateba-
tur, necessariò veniendum erat ad primum
peccatū velut originem ceterorum pœnaliū
peccatorum, quod nullā tali lege in mem-
bris præcedente, purā voluntatis libertate
perpetratum fuerat: & ideo purè simplici-
ter quæ peccatur, non pœna peccati diceba-
tur. Hanc ipsemet Augustinus causam sua-
rum locutionum ac definitionum voluntatis
& peccati reddidit, cum Iulianus omne peccatum
liberā voluntate committi debere, & ab
eo abstinere liberum esse, contenderet: & ab
eo abstineri liberum esse, contenderet: Hic
peccatum definitum est, quod tanquam in modo peccatum
est, non quod etiam pœna peccati. De hoc quippe
agendum fuit, quando mali origo quærebatur, quale
commissem est à primo homine ante omnes homines
malum, sed tu aut non potes intelligere, aut non vis.

Ex his jam factis superque liquet, quanto-
perè in percipienda genuina Augustini men-
te fallantur, qui cum audiunt, omne pecca-
tum voluntatē & liberā voluntate, seu liber-
tate, non necessitate committi; itemque
debere voluntarium non necessarium, & esse de-
bere liberum ab eo abstinere, putant illis phra-
sis suas cogitationes de illa exercitij seu
contradictionis libertate stabiliri, qua quis
peccatum hic & nunc possit facere & vitare,
committere & ab eo saltem aliud perpetrando
abstinere; & reiçique necessitatem illam,
qua quis ad peccatum istud singulare hic &
nunc perpetrandum determinatur. Nam
quamvis verum sit, semper huiusmodi liber-
tatem seu indifferentiam adesse, ut supra ex
Augustini mente declaravimus, & abesse
quoque huiusmodi necessitatem: non tamen
Augustinus, non solum in istis locis, sed nec
unquam, quod sciam, in scriptis suis talem
libertatem vel oppositam necessitatem nomi-
ne libertatis aut necessitatis destruentis liber-
tatem vocat. Sed voluntas, seu libera vo-
luntas, seu libertas in illis locis est illa liber-
tas antonomastica, de qua tam multa isto ca-
pitulo diximus, & infra dicturi sumus, motus vi-
delicet voluntatis ab ignorantia & cupidita-
tis visco libertatē, quem potentia voluntatis
pro suo liberrimo nutu elicit, & quoque ver-
sum sive ad bonum sive ad malum flexere
potest, sicut Adamus potuit. Vnde motum
istum in malum flexendo peccavit peccatum
proprie dictum, quod nullo pacto suppli-
cium alterius fuit. Talis voluntatis motus
ante fidem nullus omnino in hominibus re-
peritur, ideoque non adest eis libertas istā
phrasi, sed sub cupiditate captivitas ad alte-
ram partem, videlicet ad perpetrandum
dumtaxat malum: quæ captivitas eadem est
cum illa jam dicta necessitate atque coactione, à
qua

qua dicuntur peccata, quæ fiunt ab infidelibus vi cupiditatis urgentis cogentisque, necessaria non voluntaria; & propterea consequenter non est eis liberum à peccato abstinere, non quasi non esset eis liberum, peccatum quod faciunt alterius peccati perpetratiōe vitare, quod fieri ab eis posse diximus; sed quia

A non est eis illa libertas voluntatis, quæ proprie Augustini, & Scripturæ, & Ecclesiæ phrasi libertas dicitur, qua sese scilicet à visco cupiditatis expediunt, & in veri boni dilectionem transferant, qua sola liberum sit à peccatis abstinere. Et hæc de Aug. mente satis.

CAPVT XXII.

Solvitur objectio de potestate vitandi peccata. Fusè quæ peccata & quâ libertate vitari possunt, quæ non: quænam ex imbecillitate vitandi peccata esse desinant, quæ non.

Hæc si perceperis, non inuenies etiam in illis locis magnam difficultatem, quæ contra peccandi necessitatem, sublatamque abstinendi à peccato libertatem, quas Augustinus docet, alicui opponi posse videntur. Tradit enim sæpè Augustinus, omne peccatum posse vitari, & nisi vitari posset, iam non esse peccatum. Hoc autem directè repugnare videtur illi peccandi necessitati, qua iuxta eundem sanctum Doctorem potestatem abstinendi à peccato sublatam esse contendimus. Augustini loca, quibus illam vitandi peccati inseparabilem potestatem statuit, plura sunt, & præ ceteris ille ex libris de libero arbitrio; ubi cum scrupulosissimè peccati causam exquireret, opponeretq; sibi: *An forte violenta est, illa causa peccati & cogit inuitum? Quod maxime propter illam peccandi necessitatè dictum est, quam ex ignorantia concupiscentiaq; adductam esse constituimus, generalissimè de peccati causis quibuscunque definit Quæcumque illa causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur: si autem potest, non ei ceditur, & non peccabitur. An forte fallit incautum? Ergo caveat, ne fallatur. An tanta fallacia est, ut caveri omnino non possit? si ita est, nulla ergo peccata sunt. Quis enim peccat in eo quod caveri nullo modo potest? Peccatur autem, caveri igitur potest. Quæ verba sua tanquam vera alibi Augustinus agnoscit: & cum sibi proposuisset: Potest ergo ei cause, quæcumque illa est, resisti? Respondet: Potest plane. Et in libro de perfectione iustitiæ, cum sæpè Celestius Augustinum velut ad exploratam absurditatem adigere niteretur, quòd omne peccatum aut vitari posset, aut peccatum non esset, respondet ei identidem Augustinus posse vitari. Fieri ergo non potest, ut necessitate peccetur, aut ut à peccato non sit liberum abstinere.*

Respondetur, si mentem Scholasticorum de potestate vitandi peccatum, ut peccatum esse possit, sequi volumus, ista loca nihil omnino stringere. Putant enim ad libertatem arbitrii in peccando, & ad potestatem vitandi peccati, ne propter impossibilitatem vitandi, peccatum esse desinat, satis esse, ut quòdlibet

A in singulari possit sive bonà sive alià malè voluntate vitari: quemadmodum ut bona sint Angelorum bonorum opera, malorumque mala, satis esse iudicant; ut singula possint prætermittere, quamvis nec hi propterea bonum possint, nec illi malum facere. Libertas enim exercitij seu indifferentia contradictionis, sicut eis ad arbitrii libertatem, ita etiam ad peccati vitandi potestatem satis est. Solutio ista facilis est, & pro tuenda Augustini doctrina contra Scholasticorum argumenta sufficit: fateor tamen ab eius mente, & verò etiam à veritate, sicut eam Augustinus intellexit, esse disjunctissimam. A cuius propalatione quamvis merito hoc loco temperate possem, ne novas adversus Augustini doctrinam difficultates comitovendo quas à nemine Scholasticorum excitas memini, majorem ei invidiam creem, ipsius tamen sinceritati veritatis hoc debere puto, ut sine furo proferatur. Sicut enim in seipsa semper invicta est, & Augustini doctrinam in hac materia invictam fecit, ita, spero, suà se ipsius luce invictam esse demonstrabit.

Argumenti igitur, quod ex Augustino proposui, longè alius sensus est, quam quòd peccatum ut peccatum esse possit ista Philosophicà libertate debeat saltem in aliud irruendo posse vitari: cuiusmodi exercitij libertate peccata dæmonum multi libera esse & vitari posse contendunt. Sed hoc vult Augustinus, ita debere caveri posse peccatum, ut à peccatis abstinendo nullus peccati reus, benè videlicet faciendo, teneatur. Nihil enim omnino curat ad expendendam peccati rationem, utrum unum peccatum alterum incurrendo caveri possit, unaque cupiditas peccandi alterà cupiditate superari: sed utrum peccatum ita fiat necessariò, ut quoquòd se homo ante gratiam flexerit, peccatum aliquòd in genere, sive hoc, sive istud, incurrat, quæcumque tandem remanente peccatorum eligendorum indifferentia. Quem esse verum istius objecti argumenti sensum, ex genuina ejus solutione quam datur sumus elucefcet. Sed in isto sensu difficultas nos vehementer premit. Si enim ad peccatum